

U vzpomínky na Václava Korbela

Byl svátek sv. Václava. Vzpomenul jsem si na svého nedávno zemřelého přítele Václava Korbela (19. 3. 1945 – 12. 11. 2016).

Václav

Václav, na rozdíl ode mne, nikdy neopomenul osobně mi blahopřát k mým narozeninám a jmeninám. Přicházel vzorně oblečen, ze svých entomologických sbírek mi přinášel v průhledné hmotě šperkařsky zalité vzácné brouky, některé až odněkud z Jižní Ameriky a z paměti přednášel moji poesii a z ní často báseň *Autsajdr*, jež mu připomínala jeho vlastní osud. Nejvíce pak oceňoval básně *Ozvěny mých slov* a *Modlitba jedné dívky*, která mu zněla jako lidová píseň.

Jednou mě Václav nazval praktickým filosofem, tedy jedincem nad všední míru přemýšlivým, kladoucím otázky a hledajícím na ně odpovědi, který soustavně, střízlivě a většinou uplatnitelně zkoumá skutečnosti světa a lidí i toho, co je přesahuje. Svou sečtělostí, rozhledem z nezvyklých úhlů a téměř eidetickou pamětí mě připomínal francouzského záhadologického spisovatele Jacquese Bergiera. Přivedl mne ke knihám Zecharia Sitchina, Mauro Biglina, Ivo Wiesnera a jiných. Studoval a osvojoval si způsob mých písemných projevů.

Václav si byl vědom, že slovo *filosofie* se skládá z řeckých slov „*filein*“ - milovat a „*sofie*“ - moudrost, vědění jak žít, jak obstát v tomto světě, že filosofie nemá být jen akademickou disciplínou, ale také způsobem života, který obvykle začíná údivem nebo zklamáním nad tradičními výklady věcí a snahou vyrovnat se s tajemstvím světa a bytí. Plně se tedy neztotožňoval s Aristotelem, který míní, že „Kdo chce hledat radost sám v sobě, nenajde ji jinde než ve filosofii“, ale klonil se k tvrzení Fridricha Nietzscheho: „Zachytit hranice rozumu - jen to je pravá filosofie.“

Tu se mi v hlavě znovu a znovu vynořují slova židovského mudrce a kazatele Koheleta, pojaté do Písma svatého: „Všechno jde k místu jednomu: Z prachu vše vzniklo a v prach se zas všechno navrácí.“ Tento prach je za dnem hlubin nejmenších svých částí natolik podivný a nepředstavitelný, že jedině náboženský jazyk je schopen se mu přiblížit. Fyzici hovoří o jakési čisté energii. Věřím, že jde o jeden z jevů v boží mysli, které snad mohou být zakódovány i v nás.

U mravenců

Václav od mládí studoval život hmyzu. Zhlížel se v německo-švýcarské entomoložce a malířce *Maria Sibylle Merianové*. Byl okouzlen zejména jejími publikacemi *Knihy metamorfózy surinamského hmyzu* a *Nádherný přerod housenek a jejich zvláštní květinová potrava*.

Jednou jsme se s Václavem vypravili do Jeseníků ke skupinám mravenišť mravence lesního (*Formica rufa*) a mravence podhorního (*Formica lugubris*), tvořících všežravou nadčeled' řádu blanokřídlých. V jakési posvátnosti s příděchem strachu jsme tam dlouho debatovali nad Mravenišťem o průměru základny snad pět metrů a nadzemní výšce téměř dva metry, nad šustivým hemžením mravenců, v příznačném, svěže ostrém hnízdním pachu.

Mravenci jsou blízkými příbuznými včel, vos nebo čmeláků. Vyvinuli se před 100 miliony let, kdežto Sumerové, první civilizace, kterou známe, se najednou objevila teprve před 6.000 lety. Lidstvo podle všeho zanedlouho vyhyne, ale mravenci, kterých je v České republice asi sto druhů, budou tu existovat dál a dál. Mravenci, švábi a jiný hmyz v porovnání s námi jsou na Zemi tak neuvěřitelně dlouho snad i proto, že po dosažení své co nejlepší dokonalosti se po věky dál téměř nijak nevyvíjejí a tedy se ani téměř nepřibližují ke svému konci.

Mravenci jsou teplomilní. Mraveniště staví na lesních světlinách, na místech chráněných před větrem, s orientací na jih nebo východ. Jejich podzemní části jsou až 2 x větší než na

povrchu. Mraveniště je jedna z nejdokonaleji organizovaných živočišných pospolitostí. Může v něm žít i více než milion jedinců. Mravenčí samička tzv. královna se dožívá stáří až 25 let, což je spolu s termity nejdelší u hmyzu dosažitelný věk. *Dělnice* měří 4-9 mm; *královna* a *samice* 9-11 mm. Domlouvají se pomocí svých vůní, dotykem i tichoučkým vrzáním ze zadečku. Okřídlení jedinci vylétají v dubnu a květnu z mraveniště a páří se ve vzduchu. Samička přitom obdrží zásobu spermatu, která jí postačí na celý život. Oplozená samička se nejprve zbaví křídel, vyhledá místo vhodné k založení nové kolonie a tam začne klást vajíčka, z nichž se líhnou larvy. Ty se zakuklí a po čase se z nich líhnou dělnice. První pár dělnic vychovávají samy královny, o další se již postarají ony. Oplozená samička též vyhledává hnízdo vlastního druhu, kde bývá přijata.

Celková hmotnost všech mravenců na Zemi se rovná hmotnosti všeho lidstva a polovině hmotnosti všeho ostatního hmyzu. Denně uhynie asi 3-4 procenta mravenců; přibližně za měsíc zmizí celá generace, zatím co Mraveniště je živo nějakých šedesát let a i potom v dceřiných kupách prakticky věčně. Mravenci lesní při ohrožení nebo lovu ohýbají zadeček pod přední část těla a vystřikují z něj mravenčí jed až na vzdálenost 20 cm. Vystříknutý jed vtlačují do ranky, kterou způsobují kusadly. Tento jed má různé protibuněčné (například i protirakovinné) a protibakteriální účinky. Obsahuje kyselinu mravenčí, která je obsažena také v jedu včel nebo v kopřivách; pro svoji leptavost byla užívána k odstranění bradavic, dále při obrnách, revmatismu, nervových bolestech dně i jako afrodiziakum a je potřebná v organické technologii. Významnou složkou mravenčího jedu je též solenopsin, který má schopnost potlačovat některé projevy lupénky.

Osamělý mravenec tápavě pobíhající ve volné přírodě nevypadá na to, že by hledal něco určitého; jistěže těch pár neuronů svázaných navzájem vlákny se nedá pokládat za mozek, tím méně za sídlo myšlenky; jedinec je spíš něco jako nervová zauzlina na nožičkách. Ale několik mravenců, na pohled slepě a nahodile strkajících mrtvého motýla k Mraveništi vypadá, jakoby už myšlenku měli. A hustá masa mravenců nahloučených kolem Mraveniště, až se země černá, jevila se nám vcelku jako nějaké zvíře, které myslí, plánuje a kalkuluje. Jakoby tu produkt práce dával podnět i návod pro práci další. To, že se jednotlivý hmyz může při shlukování spojit do organismu vyššího řádu a tak hromadit instinkty v inteligenci, není jen výsadou hmyzu, dělají to i měňavky, ryby nebo ptáci. Již mravenčí lymfocyty neboli bílé krvinky či mízní buňky jsou jako u vos geneticky programovány pro zkoumání a hledání. Rozdílem mezi lidmi a jinými zvířaty může být kvalitativní rozdíl vyvolaný řečí. Jakými bychom byli, kdybychom vůbec kdy skutečně dali hlavy dohromady a vytvořili kolektivní mysl po způsobu mravenčím, aby měla myšlenky nemyslitelné, myšlenky daleko nad hlavami? Hned bychom jistotně přišli třeba na to, proč mladé ženy žijící společně na ubytovnách vykazují sklon k souběhu menstruačních cyklů, anebo proč vous na ostrově osaměle žijícího badatele rostl rychleji pokaždé, když se vracel na pevninu a setkal se s děvčaty.

Mravenci jsou velmi výkonnými staviteli pouze z toho, co poskytuje příroda, tedy bez hřebíků, šroubů, ocelových armatur, skla či plastů, nejvíce ze spadlého jehličí, větviček, stébel trav, zrněk písku a hlíny. Vzhledem k jejich velikosti se u mravenišť jedná o skutečné mrakodrapy, které jsou neustále obnovovány a přestavovány. Mravenec unese až 32 x více, než sám váží. Tvorbou svých kuželovitých kup a podzemních částí, výrazně obohacují a provzdušňují jinak převážně chudé lesní půdy. Mravenčí dělnice dokážou neustálými stavebními úpravami ideálně regulovat klimatické poměry mraveniště. Když stěny labyrintu chodeb příliš vysychají, dělnice si v dlouhých řetězcích podávají z úst do úst krůpěje vody a stěny kropí.

Lesní mravenci z jediného hnízda za den uloví i 100.000 kusů přemnožených škůdců, jakými bývají bekyně, obaleči, bourovci, larvy kůrovců a tesaříků, jež mohou tvořit i 90 % donášené potravy; za rok i 28 kilogramů. Likvidují mršiny. Opylují rostliny. Nejvíce důkazů o účinné pomoci mravenců pochází z oblasti mniškových a obalečových kalamit, kde se na místech

vzniklých holožirů zachovaly zelené stromy jen v blízkosti Mravenišť. V mraveništním lese je zdravá a prosperující zvěř, protože mravenci loví kloše, komáry nebo klíšťata. Sběrem a přenášením různých semen rostlin, například na mravencích závislých violek, prvosenek, dymnivek, sasanek či hluchavek pomáhají při obnově a zachování druhové rozmanitosti lesa. Mravenci pečují o stromové mšice vylučující sladkou šťávu zvanou medovice, která je vyhledávanou potravou nejen mravenců, ale i včel, které ji přetvářejí v tmavý medovicový med. Mraveniště spotřebuje za rok přibližně 200 litrů medovice.

Neméně pozoruhodný je sociální řád mravenců. Jejich společenství funguje smysluplněji a bezchybněji než lidské. Královna je krmená a opečovávaná skupinou dělnic a jediným jejím úkolem je snášení vajíček. O vajíčka a larvy se stará jiná skupina dělnic. Další skupiny obstarávají potravu, kterou předávají dalším a dalším dělnicím, aby celé společenství bylo pokud možno stejně nasyceno. Jiné dělnice přinášejí stavební materiál a staví mraveniště. Skupina *teplonosek* vyburcovaná po zimě *informátorkami* vytváří na Mraveništi souvislé vrstvy, zahřívá se na slunci a svými těly postupně protepluje vnitřek kupy. Jsou tu *bojovnice*, jsou tu *strážkyně*, při čem všichni členové vykonávají své úkoly zcela nenuceně, co nejpečlivěji, ze všech svých sil a daných schopností až k smrti oddané ku prospěchu celého mraveništního organismu. Strážkyně ostatním podle potřeby pomáhají. Každý jakoby byl se svým předurčeným údělem plně spokojen. Panuje tu jakýsi ideální neotřesitelný komunismus.

Jak píše americký lékař *Lewis Thomas*, k přirozenosti zvířat patří umírat o samotě, pryč z očí, v skrytu. V krajině neočekáváme pohled na mrtvolu. Někteří tvorové se zdají vůbec neumírat; prostě jen tak zmizí ve svém potomstvu. Dělají to i jednotlivé tělesné buňky. Zdá se, že zvířata mají instinkt pro konání smrti o samotě - i ta největší a nejnápadnější si vždy včas najdou způsob jak se schovat. Když se slon zmýlí a umře na volném prostranství, stádo ho tam nenechá: ostatní sloni se těla chopí a odtáhnou ho z očí na nějaké nevysvětlitelně vhodné místo. Také miliardy lidí umírají v každé generaci pokud možno utajovaně, většinou v nemocnicích. Skutečné povědomí máme vlastně jen o nejbližších mrtvých a mezi přáteli. A tyto smrti jsou v našem chápání odděleny od všech ostatních; obvykle je pokládáme za nepřiměřené události, výjimečnosti, odchylky, za zlo. O svých mrtvých mluvíme tichým hlasem; byli skoseni, říkáme, jako kdyby viditelná smrt musela vždycky být způsobena něčím zvenku, čemu se dá vyhnout, něčím jako nemoc nebo násilí. Posíláme květiny, noříme se do smutku, pohrýváme a nemyslíme na stejný časový rozvrh u ostatních. Náš počet zrychleně roste a je těžko si představit, jak to při takových množstvích umírajících budeme držet v tajnosti. Měli bychom se vzdát pocitu, že smrt je katastrofa, že je hodna nenávisti, že je vyhnutelná a že je cizí. Všechno, co přichází na svět zdá se vykoupeno něčím, co zmírání. Ani Václav ani já jsme neobjevili, kam se uchylují hynoucí mravenci. Přemýšleli jsme nad tím, kam se nám po smrti poděje naše vědomí. Stáhne se zpět do svého původu? Uvážili jsme, že příroda vždy hledá a nachází pro všechno použití, že nic nevytváří nadarmo a že zasahovat je nejjistější cesta, jak způsobit malér. Člověk, biologický druh, jenž je nadán myšlením, charakterizován technikou a sociálním chováním je stále znovu varován především sám před sebou.

U konce civilizace

Francouzský básník, spisovatel a politik *Alphonse de Lamartine* napsal: „Utopie jsou často jenom předčasné pravdy.“ Mravencům podobnou existenci budoucích lidí vylíčil anglický spisovatel a filosof *Aldous Leonard Huxley* v knize *Konec civilizace*, kde základem státu je *Ústřední liheň* a *Středisko pro predestinaci* (předurčení), vyrábějící po vyjmutí z láhví různé ženské a mužské identické sourozence při použití neopavlovských zvukových a elektrických šoků a hypnopedie, souhrnu státního našeptávání do myslí spících dětí ve výchovných. Po celé dětství i v dospělosti jsou jim opakovány poučky o řádu světa, například kastovní uvědomění, hygieny, atd. Rodina je pokládána za něco otřesného, necivilizovaného. Pojem

matky a otce je vyloučen. Vyřčení samotných slov matka a otec vzbuzuje značné rozpaky, červenání a úšklebky. Těhotenství je nemyslitelné. Nejinteligentnější úředníci vrchní a nejvyšší kontroly chrání všechny před osobitostí nebo hlubšími vzájemnými city. Filosofie nebo skutečná poesie jsou nebezpečné. Pravda a láska jsou přesunuty na pohodlí a zábavu. Pro obyvatele je přirozená promiskuita, neboť i malé děti spolu hrají erotické hry podle pouček „všichni patří všem“. Státním heslem je „Komunita – identita – stabilita“. Umělý pocit spokojenosti a štěstí je v kastách dělníků a intelektuálů navozován pravidelným požíváním drogy, ale bez nežádoucích účinků a nespokojených pocitů po návratu do reality. *Dr. Sigmund Freud* a průkopník automobilového průmyslu *Henry Ford* jsou považováni za dvojčediné a tvoří podstatu náboženského cítění. Je vzývána Freudova psychoanalýza a Fordova spotřební společnost a sériová výroba. Lidé ani nestárnou. Za pomoci regulace vyplavování hormonů a obměňování krve vypadají mladě do šedesáti let, kdy rychle umírají v příjemném prostředí *Oddělení pro zrychlenou senilitu Nemocnice pro umírající*.

Jiný spisovatel, úředník, žoldák, policista a státní příslušník Británie a Indie *George Orwell*, vlastním jménem *Eric Arthur Blair*, se proslavil znepokojivě přesnou antiutopickou vizí totalitní ideologie, založené na osobě vševědoucího Velkého Bratra. Jeho román 1984 je příběhem o vládě, která kdykoli slyší vše, co kdokoli říká a vidí vše, co kdokoli dělá. Orwell napsal též studie *Jak aplikovat sofistikované špiónážní metody k zvýšení obrátu nahrávacích společností* a *Jak monitorovat každého jednotlivce kamkoliv se hne*.

Velkým Bratrem v naší současnosti se stal například spoluzakladatel společnosti *Microsoft* *Bill Gates*, internetový podnikatel židovského původu *Mark Zuckerberg* či zakladatel internetového obchodu *Amazon* *Jeffrey Bezos*. *Bill Gates* se chlubí, že jeho satelity budou schopné nepřetržitě monitorovat každý čtvereční centimetr na planetě a rozpoznávat obličeje. Na internetových sítích se jedinci aktivně podílejí na svém vlastním dohledu.

Český spisovatel *Franz Kafka*, židovským jménem *Anšel* ve svém vyličení temných mocností udržujících člověka v nejistotě o všem, nabízí ještě přesnější metafory současného nepřehlédlného dohledu než *Orwell*.

Americký odborník na masmédiu *Neil Postman* napsal: „*Orwell* se bál těch, kdo zakazují knihy. *Huxley* se bál toho, že nebude důvod knihy zakazovat, protože nebude nikdo, kdo by je chtěl číst. *Orwell* se bál těch, kdo nás chtějí zbavit informací. *Huxley* se bál těch, kdo nám nabídnou příliš mnoho a zatlačí nás do pasivity a egoismu. *Orwell* se bál, že před námi skryjí pravdu. *Huxley* se obával, že pravda zmizí v moři nepodstatného.“

Komisaři Evropské Unie údajně chystají další zdokonalování totality zrušením starobních důchodů pro ty, jež mají děti či příbuzné a zřizováním důchodcovských domů s nepřetržitým internetovým dozorem kamer. Aby se tam důchodci „dobrovolně“ sestěhovali, budou mít své vlastní nebo pronajaté nemovitosti zdaněny takovým způsobem, že jim nezbude nic jiného. Tak se mají uvolnit místa pro imigranty, dle *Kallergiho* plánu osazení Evropy lehce ovladatelnou míšeneckou rasou. Lékařskou péči v těchto koncentračních domech nebudou poskytovat vyškolení odborníci, jako jsou doktoři a zdravotní sestry, ale bude dálkově zprostředkována přes počítač a dávkována automaticky prostřednictvím čipů. Ošetrovatelskou péči budou vykonávat mladší pohybliví důchodci. Do těchto izolovaných starobinců budou docházet dobrovolníci placení EU, aby kontrolovali, zda se snad důchodci neorganizují k nějakému odporu. Ušetřené peníze mají posloužit i k vybudování rájů pro nejbohatší důchodce horních desetitisíc. Soustředěním důchodců se zabýval již říšský vůdce SS, šéf gestapa, velitel *Algemeine SS* a organizátor hromadného vyvražďování především Židů *Heinrich Luitpold Himmler*.